

Brev från Kungl. Maj:t 7 nov. 1895

Till Domkapilet i Karlstad ang.
 ändring i att af Margaretha Fryxell, född Langensköld,
 den 20 januari 1840 upprättadt testamente
 mut. mut.
 Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Elfsborgs län,
 mut. mut.

Embetskrifvelse till Justitiekanslerembetet.
 Oscar etc. Tit. Oscar etc. Wår ynnest etc. Hos Oss har direktionen för Fryxell-Langensköldska stiftelsen gjort framställning i fråga om sättet för fullgörande af hvad krigsrådet Daniel Fryxells enka Margaretha Fryxell, född Langensköld, i testamente den 20 januari 1840 förordnat derom, att till bildande af grundfond för inrättande i framtiden af en för Gunnarsnäs och Holms socknar gemensam lancaster ett belopp af tjugofem silfuer specier skulle af makarna Fryxells qvarlåtenskap årligen utgå och göras räntebärande, intill dess skolan, som borde bära namn av Daniel Fryxells skola, kunde varda organiserad; i hvilket ärende af handlingarna inhemtas:
 att Direktionen uti ifrågavarande, af Wår Befattningshafvande i Elfsborgs län öfverlämnade ansökning anført bland annat, att i enlighet med direktionens den 17 juni 1884 fattade beslut blifvit å stiftelsens egendom Vesterråda i Holms socken uppförd en slöjdscolebyggnad, der undervisning i slöjd på stiftelsens bekostnad uppehållits till den 22 maj 1891, då direktionen funnit sig föranlåten indraga denna undervisningsanstalt; att emellertid Holms församling hos direktionen gjort framställning att, som för denna församling en fast folkskola utöfver de redan befintliga vore nödvändig, direktionen måtte taga i öfvervägande, huruvida icke till fullgörande af ofvanberörda testamentariska förordnande den å Vesterråda uppförde slöjdscolebyggnad med tillhörande planteringsland kunde öfverlämnas till Holms församling att användas till Folkskola för en del av Holms församling med rättighet för barn från vissa uppgifna hemman inom Gunnarsnäs socken att i skolan njuta undervisning; att efter testamentets tillkommet inträdda väsentligen förändrade förhållanden och ordnandet genom allmän lag af folkundervisningen gjort det enligt direktionens förmenande omöjligt att utan genomgripande förändringar genomföra testamentets bestämmelse, enligt hvilken Daniel Fryxells skola skulle blifva en privat undervisningsanstalt, anlagd och uppehållen med stiftelsens medel och afsedd att bereda undervisning å ungdom från Holms och Gunnarsnäs hela socknar; att icke heller numera syntes kunna komma ifråga att inrätta undervisningen efter den längre sedan öfvergifna

lancastermetoden; samt att direktionen lika med församlingarna hölle före, att det för dessa vore önskvärdt att så snart som möjligt komma i åtnjutande af den hjälp till folkundervisningens uppe hållande, som i anledning af ifrågakomna testamentariska förordnande kunde dem från stiftelsen lemnas; anhållande fördenskull direktionen, med anmälan att den i enlighet med testamentets föreskrift bildade fond den 31 December 1892 uppgick till 7.720 kronor 11 öre, det Oss täcktes, efter församlingarnas hörande, i nåder förklara, att förutnämnda af Margaretha Fryxell i hennes testamente gjorda stadgande finge på det sätt fullgöras, **att det å Vesterråda uppförda skolhus med uthus, beräknade till ett värde af 8,000 kronor, jemte ett dertill utlagdt jordområde af omkring en half hektar i areal öfwerlåtes med full eganderätt å Holms församling;** att till Gunnarsnäs församling under full eganderätt upplåtes på stiftelsens egendom Ekholmen i närheten af Gunnarsnäs kyrka å plats, som af direktionen närmare bestämdes, en jordgrund af en tredjedels hektar, mot skyldighet för församlingen att till stiftelsen återlemna den jordplan, som å hemmanet Kyrkobyns egor blifvit församlingen på obestämd tid till begagnande upplåten; **att sedan värdet af ofvannämnda byggnader å Vesterråda, 8,000 kronor, sammanlagts med fondens kontanta behållning, den sålunda erhållna summan fördelades församlingarna emellan i förhållande till deras folkmängd vid 1892 års slut, hvarvid beräknades å Holms församling värdet af skolhuset med uthus, men Gunnarsnäs församling bekomme sin andel uteslutande i penningar; att såsom bidrag i all framtid till folkundervisningen i Holms och Gunnarsnäs församlingar finge från stiftelsen årligen utgå ett hundra kronor, deraf två tredjedelar till Holms och en tredjedel till Gunnarsnäs församling; samt att skolhuset å Vesterråda äfvensom det skolhus, som blefve uppfördt i Gunnarsnäs socken sedan Gunnarsnäs församling mottagit sin andel af omförmälde fond, komme att benämnas Daniel Fryxells skola;** att, sedan Holms och Gunnarsnäs församlingar blifvit öfver denna framställning hörda samt I den 6 mars 1895 afgifvit underdåningt utlåtande, direktionen i förnyat underdåning skrifvelse tillkännagifvit, att direktionen icke hade något att erinra deremot, att fördelning af den befintliga skolfonden emellan de båda församlingarna, på sätt I frågasatt, grundade på folkmängdsförhållandena vid slutet af det år, som föreginge Vårt nådiga beslut i ärendet, äfvensom att direktionen vore villig till fördelning efter samma grund öfverlemnar jemväl det belopp, hvarmed fonden ökats, efter det den underdåniga ansökningen gjordes;

att, efter det Vår Befallningshafvande sig i ärendet yttrat, Vårt JustitieKanslerembete uti infodratt underdånigt utlåtande anfört: att, då med afseende å de förändrade förhållanden, som numera i fråga om folkundervisningen vore för handen, icke lämpligen kunde ifrågakomma att för Holms och Gunnarsnäs socknar inrättades en gemensam lancasterskola såsom i testamentet antagits blifva tjenlig, samt I uti det underdåniga yttrandet förklarar anledning icke förefinnas att enligt 1 § 1 mom. Folkskolestadgan i förevarande fall göra undantag från regeln att hvarje kyrkoförsamling skall hafva sin egen folkskola, hvarför I afstyrkt oväckt fråga om gemensam folkskola för båda församlingarna, syntes det hufvudsakliga ändamål eller folkundervisningens befrämjande, för hvilket ifrågavarande testamentoriska förordnande skett, under dessa omständigheter kunna på lämpligt sätt tillgodoses genom gillande i hufvudsak af direktionens underdåniga förslag; **att giltig anledning dock icke syntes förefinnas dertill, att de jordområden å stiftelsens egendom Versterråda och Ekholmen, som enligt förslaget skulle användas för de nya skolorna, blefve åt församlingarna upplåtna med full eganderätt; att möjligen i framtiden skulle kunna uppstå behof af annan förläggning af skolorna eller krävas förändrade anordningar med skolväsendet i andra hänseenden, med hänsyn hvartill upplåtelse af mark från stiftelsens fastigheter borde icke allenast på obestämd tid och till nyttjande endast för skolornas behof, hvarigenom betryggades att församlingarna icke framdeles kunde komma att förfoga öfver den upplåtna marken för något annat ändamål än det, som med upplåtelsen åsyftats; att hvad beträffande fördelningen emellan församlingarna af de tillgångar, som härtill kunde disponeras, densamma borde ske efter socknarnas kyrkoskrifna folkmängd vid 1894 års slut med frånräknande af sådana personer, hvilka i enlighet med nådiga cirkuläret den 20 februari 1865 voro fortfarande antecknade såsom å kyrkoskrifningsorten obefintliga; och borde hälften af de kontanta medel, som vid fördelningen skulle komma Gunnarsnäs församling till godo, innehållas och af församlingen få lyftas först sedan tidsenligt skolhus å Ekholmens egor blifvit uppfördt, afsynadt och af direktionen godkändt.**

Vid föredragning af detta ärende hafve WI funnit godt till direktionens ifrågavarande framställning lemna bifall, dock med de förändringar och tillägg Justitiekanslerembetet sålunda föreslagit och hafve WI funnit af församlingarna väckt fråga om redovisning af de utaf direktionen omhänderhafda ifrågakommande medlen icke till annat yttrande föranleda än att Direktionen eger att, enligt sitt medgifvande, till församlingarna lemna sådan redovisning. Hvilket WI Eder till kännedom härigenom meddele, jemte det nådiga skrifvelse för veder-

börandedes förständigande till Vår Befallningshafvande afgår.
Stockholms slott den 7 November 1895.

Oscar/

G. F. Gilliam.